

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مالیات غیرشرعی، همان کم کردن مال به صورت حرام است

# مقالات



(ترجمه)

اصل در اموال مسلمین حرمت است؛ به دلیل این قول رسول الله صلی الله علیه و سلم:

«كُلُّ الْمُسْلِمِ عَلَى الْمُسْلِمِ حَرَامٌ، دَمُهُ، وَمَالُهُ، وَعَرِضُهُ» [متفق علیه]

ترجمه: همهٔ مسلمان بر مسلمان حرام است، خونس، مال و آبرویش.

این حرمت مال مسلمان دولت را به گونه‌ای شامل می‌شود که افراد را شامل می‌گردد؛ پس مانندی که بر فرد مسلمان حرام است که مال برادرش را بدون رضایت آن بگیرد، به همین شکل بر دولت نیز حرام است که مال افراد را بدون رضایت‌اش بگیرد؛ رسول الله صلی الله علیه و سلم فرموده است:

«أَلَا لَا تَظْلِمُوا، أَلَا لَا يَحِلُّ مَالُ امْرِئٍ إِلَّا بِطَيْبِ نَفْسٍ مِنْهُ»

ترجمه: آگاه باشید ظلم نکنید، آگاه باشید که مال شخص برای کسی حلال نیست مگر به رضایت‌اش. (این حدیث صحیح است که البانی و مشکاة المصابیح تخریج نموده است).

برای دولت جواز ندارد که مال مردم را بگیرد؛ مگر در مواردی که شریعت برایش اجازه داده که آن موارد همان مال‌های است که شرعاً بر رعیت دولت لازم بوده؛ اموالی که شارع آن را حق دولت خوانده است، الله سبحانه و تعالی فرموده است:

﴿وَالَّذِينَ فِي أَمْوَالِهِمْ حَقٌّ مَعْلُومٌ \* لِلسَّائِلِ وَالْمَحْرُومِ﴾ (سوره معارج: ۲۵)

ترجمه: آن‌های که در اموال‌شان حقی معلوم است، برای در خواست کننده گان و محرومین.

هم‌چنان او صلی الله علیه و سلم فرموده است:

«أَمَرْتُ أَنْ أَقَاتِلَ النَّاسَ حَتَّى يَقُولُوا: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، فَإِذَا قَالُوهَا؛ عَصَمُوا مِنِّي دِمَاءَهُمْ وَأَمْوَالَهُمْ، إِلَّا بِحَقِّهَا، وَحِسَابُهُمْ عَلَيَّ اللَّهُ» [متفق عليه]

**ترجمه:** من مأمور گردیدم تا علیه مردم بجنگم تا بگویند لا اله الا الله وقتی این کلمه را گفتند خون و مال شان در نزد من محفوظ و در امان است، مگر این که حقی بر ایشان باشد و حساب شان بر الله سبحانه و تعالی است.

این مالیاتی که بر رعیت دولت‌ها تحمیل می‌شود به اساس زکات، خراج، جزیه، خمس غنایم و خمس معادن و یا غیر از این موارد است، غیر از این مالیات جمع‌آوری دیگر مالیاتی بر دولت‌ها به جز موجودیت شرایط ذیل جایز نمی‌باشد:

- ❑ آن حالتی که بیت‌المال نیاز دولت را نتواند بر آورده سازد.
- ❑ آن حالتی که دولت مالیات حق شرعی‌اش را حصول کرده باشد، یعنی برای دولت جایز نیست که در قسمت حصول اموالی که حق شرعی آن است مثل معادن غفلت کند، ولی در عوض مالیات را به بهانه‌ی عدم کفایت عواید خود جمع‌آوری نماید.
- ❑ آن که مالیات تنها به‌خاطری دفع مصارف واجبه بر بیت‌المال وضع گردد؛ مصارفی که در موجودیت و عدم موجودیت در بیت‌المال بالای دولت لازم است، مثلاً: مصارف جهاد و آمادگی برای جهاد و آنچه به آن ارتباط دارد مثلاً: ساخت و ساز و مثلاً: نفقه فقراء و مساکین و مسافرین و مثلاً: معاشات و مصارف مسایل ضروری که در عدم مصرف آن به امت ضرری وارد می‌شود.
- ❑ آن که این مالیات مؤقتی و به اندازه‌ی نیاز باشد نه به شکل دائمی.
- ❑ آن که مالیات اضافی تنها بر اغنیاء مسلمین وضع گردد نه بر هر فردی از رعیت، پس مالیات از مسلمان گرفته می‌شود، آن هم از اموالی که از حد نیازهای اساسی و اولیه‌ی زندگی‌اش اضافه باشد نیازهای اولیه و اساسی که در جامعه معمول و عرف است.

اگر دولت چیزی را از اموال مردم بیرون از این چوکات و چهارچوب گرفت پس او حرام است و این در حقیقت غصب اموال مردم به غیر حق بوده و در حقیقت این همان مکس (کم کردن مال در زمان جاهلیت) و حرام است؛ رسول الله صلی الله علیه و سلم فرموده است:

«لَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ صَاحِبُ مَكْسٍ» [سیوطی، جامع الصغیر]

**ترجمه:** صاحب مکس (کسی که مال مردم را بدون حق کم می‌کند) داخل جنت نمی‌شود. (این حدیث صحیح است).

و در یک روایت به زیاده «يُعْنِي الْعُشَارَ» آمده است یعنی کسانی که عشر را وضع می‌کنند که همان گمرکاتی است که بر تجار مسلمان مالیات وضع می‌نمایند و این مالیات یک مالیات غیر مشروع است، رسول الله صلی الله علیه و سلم مکس را از جمله‌ی گناهان بزرگ قبیح خوانده چنانچه در شأن ماعز که در قضیه زنا‌ی محصن رجم شده فرموده است:

«لَقَدْ تَابَ تَوْبَةً لَوْ تَابَهَا صَاحِبُ مَكْسٍ، لَقَبِلْتُ مِنْهُ»

**ترجمه:** واقعاً که او توبه کرد که اگر صاحب مکس هم می‌نمود از آن پذیرفته می‌شد. (این حدیث صحیح است و البانی سلسله این حدیث را صحیح خوانده است).

در روایت دیگری آمده است:

## «اسْتَغْفِرُوا لِمَا عَزَبَ بِنِ مَالِكٍ، لَقَدْ تَابَ تَوْبَةً لَوْ قُسِّمَتْ بَيْنَ أُمَّةٍ لَوْسَعَتْهُمْ»

**ترجمه:** برای ماعز استغفار کنید واقعاً او توبه کرد که اگر بین امت تقسیم می‌شد، گنجایش آنرا داشت که توبه‌اش همه امت را فرا بگیرد. یعنی این حدیث صراحت دارد که گناه صاحب مکس معادل آن گناهی است که همه‌ی امت آن را مرتکب شده است.

علی‌رغم این که مکس (کم کردن مال به غیر حق) گناه بزرگی است ما امروزه می‌بینیم که دولت‌ها این مسئله را آسان می‌گیرند، به گونه‌ی که میزان مالیات در عواید دولت‌ها به ۹۰٪ می‌رسد، مثال آن میزان المغرب در سال ۲۰۲۲م می‌باشد؛ یعنی این دولت‌ها در تمام بخش‌ها افراط می‌کنند که از مالیات کیسه‌ی مردم زندگی می‌کنند و این از ناتوانی و عدم کفایت شان است، در حالی که سرزمین‌های اسلامی از غنی‌ترین سرزمین‌های اسلامی به‌طور مطلق می‌باشد؛ اما به دلیل این که حکام در تعاملات خود دست استعمارگران را در ثروت‌های سرزمین‌های اسلامی راه دادند و این ثروت‌های اسلامی را برای اطراف‌یانش مباح گردانیده اند چنین شده است، یعنی آن‌ها اموال دولت را ضایع می‌کنند بعداً ادعاء می‌کنند که دولت از رفع نیازها عاجز است به‌همین دلیل مالیات را بر گردن مردم اعم از غنی و فقیر وضع می‌کنند.

تأسف در این است که علاوه بر بلند بودن میزان مالیات وضع شده بر مردم، مثلاً مالیات افزون بر قیمت به ۲۰٪ در صد می‌رسد و مالیات بر واردات به ۴۰٪ در صد می‌رسد. با وجود انواع این مالیات این مالیات را بر تمام بخش‌های زندگی وضع نمودند با آن‌هم این دولت‌ها فقر، ناتوانی و قرض را می‌افزاید، پس این دولت‌ها با وضع این مالیات خود نه فایده‌ی می‌کند و نه هم این دولت‌ها این مالیات را به دست مردم می‌گذارند تا خودشان به رفع نیازهای‌شان بپردازند، دلیل این همه چالش‌ها سفاقت حکام و سوء تصرف شان در اموال و حکومت‌داری است؛ لذا گرچه مقدار مالیات شرعی کم است؛ مثلاً: میزان زکات که به ۲٫۵٪ می‌رسد، با وجود آن وقتی درآمد دولت به صورت عمومی به‌شکل خوبی استعمال شود خیر و برکت عام و زیاد می‌شود؛ کتاب‌های تاریخی با مثال‌های گوناگونی گواه این حقیقت بوده که می‌توان مشهورترین مثال را در زمان عمر ابن عبدالعزیز یافت؛ چنان‌چه مؤلفین جمع آوری زکات مستحقین زکات را در زمان خلافت عمر بن عبدالعزیز رضی‌الله عنه نیافتند با وجود آن که زمان حکومت آن دو سال و اندی بود.

ابومحمد ابن عبدالحکیم در سیرت عمر ابن عبدالعزیز وارد نموده که یحیی بن سعید گفته است: "عمر ابن عبدالعزیز مرا به جمع‌آوری صدقات در افریقا فرستاد و من فقراء آن سرزمین را طلب کردم تا از این صدقات برای‌شان بدهم؛ اما من در آن‌جا فقیری نیافتم، من کسی را نیافتم که از این صدقات بگیرد. وقتی عمر ابن عبدالعزیز مردم را از اخذ این صدقات بی‌نیاز ساخته بود، من توسط این صدقات بردگان را خریداری نمودم که ولاء و وفاء داری‌شان برای مسلمانان بود." ابو عبید القاسم در کتاب خود در خصوص اموال نوشته است که عمر بن عبدالعزیز نامه به عبدالرحمن بن عبدالرحمن نوشت؛ در حالی که عبدالرحمن در عراق بود: حق مردم را از صدقات پرداخت کنید. عبدالحمید در جوابش نوشت: من حق مردم را برای‌شان در نظر گرفتم، ولی بازهم در بیت‌المال باقی مانده است. پس عمر ابن عبدالعزیز به عبدالحمید نوشت: نگاه کن کسانی که نه از روی سهل‌انگاری و نه از روی اسراف مقروض شدند، دین‌شان را بپرداز، عبدالرحمن برای عمر بن عبدالعزیز نوشت: من این کار را کردم، ولی بازهم در بیت‌المال باقی مانده است؛ پس عمر ابن عبدالعزیز به عبدالرحمن نوشت: به هر مجردینی نگاه کن که مالی ندارند و می‌خواهند ازدواج کنند، پس آن‌ها را زن بده و مهر آنان را پرداخت کن. پس عبدالرحمن نامه به عمر ابن عبدالعزیز نوشت: که من هرکسی را که از مجردین یافتم، زن دادم، باز هم مالی در بیت‌المال باقی مانده است. سپس عمر بن عبدالعزیز به عبدالرحمن نوشت: پس نگاه کن کسی که بر آن جزیه است و ضعیف شده و نمی‌تواند که جزیه‌ی زمین خود

را به صورت درست اداء کند، پس برایش برایش بده تا به وسیلهی آن قوی شود و ما جزیه را برای یک سال و دو سال نمی‌خواهیم.»

بدون شک در نبود دولت اسلامی سختی بر مسلمانان فشار وارد کرده و حقوق‌شان ضایع و وضعیت زندگی‌شان خراب شده است، سرزمین‌های اسلامی میدان به غارت بردن هر طمع‌کار و شکاری شده برای گرگان درنده، در نبود دولت اسلامی مسلمانان به چشم‌شان می‌بینند که سرزمین‌ها، مال‌ها و فرزندان‌شان از ایشان گرفته می‌شود، در حالی که ایشان نمی‌توانند دست ظالم را از سرشان دفع کنند؛ اما ما یقین داریم که نبود دولت اسلامی یک غیابت مؤقتی بوده و بدون شک بازگشت این کیان حمایت‌کننده امت به یاری الله سبحانه و تعالی نزدیک است و به یاری الله سبحانه و تعالی امروزه از هرگوشه علایم و بشارت‌های بازگشت دولت اسلامی به گوش می‌رسد و ان‌شاء الله بازگشت این دولت نزدیک‌تر از آن است که بسیاری از ما تصور می‌کنیم.

پروردگارا برای ما هم در بازگشت این دولت بزرگ سهمی قرار بده و ما را در راه اطاعت از خودت یاری بفرما! پروردگارا ما را از جمله‌ی لشکریان خودت بگردان! و ما را با زندگی سایه‌ی شریعت اسلام عزت بده!

**نویسنده: مناجی محمد**

**برای دفتر مطبوعاتی مرکزی حزب التحریر**

**مترجم مصطفی اسلام**